

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

CCJE-BU(2018)9

Стразбур, 21. децембра 2018.

**КОНСУЛТАТИВНО ВЕЋЕ ЕВРОПСКИХ СУДИЈА
(*CCJE*)**

Мишљење Бироа *CCJE*

**на захтев Друштва судија Србије
за процену усклађености са европским стандардима
нових предложених амандмана на Устав Републике Србије
који ће утицати на организацију судске власти**

УВОД

Друштво судија Србије (у даљем тексту: Друштво судија), обратило се дописом од 16. априла 2018. године, председнику Консултативног већа европских судија Савета Европе (у даљем тексту: ССЈЕ) захтевом да ССЈЕ процени усклађеност са европским стандардима предложених амандмана на Устав Републике Србије који би могли утицати на организацију судске власти (у даљем тексту: Амандмани од априла 2018).

По разматрању горенаведених амандмана у светлу стандарда Савета Европе и, нарочито, усвојених Мишљења ССЈЕ о темама које се односе на питања које је Друштво судија покренуло, Биро ССЈЕ је донео Мишљење¹ о захтеву Друштва судија.

У међувремену, након анализе Мишљења Венецијанске комисије о нацрту амандмана на уставне одредбе које се тичу правосуђа у Србији², Министарство правде Републике Србије је 15. октобра 2018. године објавило нову верзију амандмана на Устав Републике Србије (у даљем тексту: Амандмани од октобра 2018).

У свом допису од 29. октобра 2018. године, Друштво судија је захтевало да ССЈЕ поново процени усклађеност са европским стандардима новопредложених амандмана и да донесе мишљење о њима.

По разматрању нацрта новопредложених амандмана, усредредивши се нарочито на амандмане даље приказане у сваком одељку текста у курзиву, након којих следи анализа, Биро ССЈЕ донео је следеће Мишљење.

Кратак преглед и препоруке

I. Амандмани од октобра 2018 нису отклонили недостатке истакнуте у Мишљењу Бироа ССЈЕ ССЈЕ-ВU(2018)4, како је наведено, или их нису суштински отклонили, из следећих разлога:

1. Одредба о избору несудијских чланова ВСС од стране Народне скупштине (Амандман XIV став 4), одн. од стране петочлане комисије, не обезбеђује независност тих *чланова ВСС*. Уместо тога, она омогућава да они буду изабрани у складу са жељом било које *владајуће политичке странке или странака*. Несудијске чланове ВСС би требало да бирају адвокатске коморе, правни факултети, **равноправно из редова владајуће већине и опозиције у Народној скупштини**. Активни политичари би требало да буду искључени из могућности да постану чланови ВСС. Одредбе о петочлавној комисији би требало брисати.

2. Одредба којом је предвиђено да *судија суди... водећи рачуна о судској пракси* је проблематична и не би је требало укључити у Устав у одсуству процедуре на основу које би се вршило уједначавање судских одлука. Метод за обезбеђивање уједначене примене права би требало поједноставити изменом Амандмана XI став 2, тако да гласи: *Врховни суд Србије обезбеђује уједначену примену права од стране судова путем својих одлука*.

¹ Документ ССЈЕ-ВU(2018)4 од 4. маја 2018. године

² CDL-AD(2018)011 усвојено од стране Венецијанске комисије на њеном 115. пленарном заседању (Венеција, 22.-23. јун 2018. године).

3. Начин на који су формулисани основи за разрешење судија у супротности је са начелом сталности судијске функције и потенцијално је веома опасан по независност судства. Основе за разрешење, укључујући и нестручност, требало би додатно уредити јасно разрађеним законима који прописују и конкретне прекршаје који могу довести до разрешења, као и поступак који би могао водити разрешењу. Битне елементе овог поступка требало би укључити у Устав (Амандман VIII, став 3).

4. Сврха ВСС не би требало да се састоји само од тога да јемчи, већ и од тога да обезбеђује независност судова и судија. ВСС би требало да има и буџетску надлежност за функционисање судског система, као и надлежност избора и запошљавања судијских помоћника, с тим што његову надлежност не би требало дефинисати као *numerus clausus*, тј. не би је требало ограничити Уставом (Амандман XIII).

5. ВСС би требало да има непаран број чланова – једанаест чланова – од којих би већина – шест чланова – требало да буду судије. Требало би предвидети и могућност да судије, уколико оне тако одаберу, представља председник суда (Амандман XIV).

6. Председник ВСС би требало да буде судија (Амандман XVI).

7. Одредбу о распуштању ВСС у случају да не донесе одлуку требало би брисати (Амандман XVII).

II. Постоје решења предвиђена Амандманима од октобра 2018 која нису постојала у претходно предложеним Амандманима, о којима је Биро ССЈЕ дао Мишљење. Ова решења, заузврат, у значајној мери мењају раније одредбе.

Те нове одредбе су следеће:

1. Решења садржана у Амандману IV која омогућавају вансудску контролу судских одлука;
2. Амандман VII од октобра 2018. – *Услови за избор судија* – омогућава политички утицај на први избор судија прописујући услове за први избор на судијску функцију;

3. Одредбе о непреместивости судија, као једна од гаранција њихове независности, недовољно су дефинисане.

Објашњење

1. У погледу избора и престанка мандата чланова Високог савета судства (ВСС)

1. А

Амандман II став. 1. и 3. од октобра 2018: *Народна скупштина бира пет чланова Високог савета судства, четири члана Високог савета тужилаца и бира Врховног јавног тужиоца Србије и одлучује о престанку његове функције.*

Амандман III став 3. од октобра 2018: *Већином од две трећине гласова свих народних посланика* Народна скупштина бира пет чланова Високог савета судства и четири члана Високог савета тужилаца, а већином од три петине гласова свих народних посланика бира Врховног јавног тужиоца Србије и одлучује о престанку његове функције.

Амандман XIV став 4. од октобра 2018: *Ако Народна скупштина не изабере свих пет чланова у року, преостале чланове, после истека наредних десет дана бира, између свих кандидата који испуњавају услове за избор, комисија коју чине председник Народне скупштине, председник Уставног суда, председник Врховног суда Србије, Врховни јавни тужилац Србије и Заштитник грађана, већином гласова.*

Важећи Устав прописује да ВСС има једанаест чланова, од којих су шест судије које бирају судије (седми судија – члан ВСС – је председник Врховног касационог суда и члан *ex officio* – по дужности).

Амандмани од априла 2018. године прописивали су смањење броја чланова на десет: пет чланова - судија које бирају судије и пет чланова који су „истакнути правници“ које бира Народна скупштина већином од три петине у првом кругу и већином од пет деветина у другом кругу гласања. Ако ни тада не буду изабрани, бира их комисија коју чине председник Народне скупштине, председник Уставног суда, председник Врховног суда Србије, Врховни јавни тужилац Србије и Заштитник грађана, већином гласова (три гласа).

Амандмани од октобра 2018. прописивали су већину од две трећине за први круг и уклонили други круг у ком се захтевала већина од пет деветина. Ако Народна скупштина не изабере свих пет чланова у првом кругу, преостале чланове бира горепоменуто петочлана комисија, између свих кандидата који испуњавају услове за избор.

Приступ којим се повећава потребна већина у гласању у Народној скупштини је добродошао само ако умањује могућност да кандидате изабере једна политичка

групација у Народној скупштини. Као што је већ наведено у ранијем Мишљењу ССЈЕ, важно је да се чланови ВСС не бирају у складу са жељом било које владајуће политичке странке или странака.³

Ипак, концепт комисије је, нажалост, задржан и у последњим амандманима.

Тиме се повећавају изгледи да поступак именовања постане повластица пет чланова комисије у случајевима када се не постигне потребна већина у Народној скупштини. Потешкоћа са овим се састоји у томе што се четири од пет тренутних чланова комисије (са изузетком председника Уставног суда) бира простом већином гласова у Народној скупштини (126). Чак и након измена Устава, три (председник Народне скупштине, Врховни јавни тужилац Србије и Заштитник грађана) од пет чланова би се такође бирали таквом већином. Штавише, иста комисија би бирала Врховног јавног тужиоца Србије, а председника Врховног суда Србије би бирао ВСС. Ово значи да би владајућа већина могла да настави да обавља индиректну контролу над поступком именовања.

1. Б

Амандман XV став 3. од октобра 2018: *Пре истека времена на које је изабран, члану Високог савета судства престаје мандат ако сам то затражи или ако буде осуђен за кривично дело на казну затвора, члану који је судија престаје мандат и с престанком судијске функције, а члану који није судија и ако трајно изгуби радну способност за вршење функције члана Високог савета судства.*

Амандман XV став 4. од октобра 2018: *Одлуку о престанку мандата члана Високог савета судства доноси Високи савет судства. Против одлуке је дозвољена жалба Уставном суду, која искључује право на уставну жалбу.⁴*

Амандман XVII став 2. од октобра 2018: *Члановима Високог савета судства престаје мандат ако Високи савет судства не донесе одлуку у року од 60 дана од дана када је први пут одлучивао о предлогу буџетских средстава, о доношењу прописа, поводом предлога у вези са избором или престанком функције судија и председника судова и у другом законом одређеним питањима. Престанак мандата утврђује председник Народне скупштине. Против одлуке председника Народне скупштине је дозвољена жалба Уставном суду, која искључује право на уставну жалбу.*

Поред основа за разрешење, Амандман XVII став 2. прописује да мандат чланова ВСС престаје ако ВСС не донесе одлуку у року од 60 дана. Примедба наведена у трећем ставу Мишљења Бироа ССЈЕ ССЈЕ-ВU(2018)4, тачка 5, о томе да је „паран број чланова очигледно непримерен телу које ће неизбежно имати потешкоћа у доношењу одлука у случају разлика у мишљењу“, и даље важи.

³ Документ ССЈЕ-ВU(2018)4 од 4. маја 2018, одељак 1

⁴ У вези са овим амандманом постојала је напомена, како је наведено у мишљењу Бироа ССЈЕ ССЈЕ-ВU(2018)4, у погледу навођења основа за разрешење чланова ВСС. Поред тога, ВСС је тај који одлучује о разрешењу, а против такве одлуке се може поднети жалба Уставном суду.

Ово утолико пре што Савет може бити под притиском да донесе одлуку по сваку цену како би избегао престанак мандата његових чланова у складу са Уставом. Поступање пет чланова ВСС такође може довести до престанка мандата, услед њиховог намерног проузроковања услова за распуштање Савета.

Мишљење је Бироа ССЈЕ да такав предлог, садржан у Уставу, није прикладан, и да уноси систематску несигурност у правосуђе. Такве ситуације би требало избегавати због тога што је улога Устава да унесе правну сигурност у политички систем и нарочито у правосуђе.⁵

2. У погледу независности судства

2. А

Амандман VI од октобра 2018: Независност судија: *Судија је независан и суди на основу Устава, потврђених међународних уговора, закона и других општих аката, водећи рачуна о судској пракси.*

Сваки утицај на судију у вршењу судијске функције је забрањен.

Амандман XI од октобра 2018: Врховни суд Србије: *Највиши суд у Републици Србији је Врховни суд Србије.*

Врховни суд Србије обезбеђује једнаку примену права од стране судова путем судске праксе.

Амандман IV/4 од октобра 2018: *Судску одлуку може преиспитивати само законом предвиђени суд у законом одређеном поступку, као и Уставни суд у поступку по уставној жалби.*

Амандман VII од октобра 2018: Услови за избор судија: *За судију може бити изабран држављанин Републике Србије који испуњава опште услове за рад у државним органима, који је завршио правни факултет, положио правосудни испит, има радно искуство потребно за одређени суд и стручан је, оспособљен и достојан судијске функције.*

Лице које се први пут бира за судију може бити изабрано само ако је завршило обуку у Правосудној академији.

Услови за избор и мандат судија поротника уређују се законом.

2. Б.

Предложена измењена решења не отклањају ризике по независност судија, као што је истакнуто у Мишљењу Бироа ССЈЕ ССЈЕ-BU(2018)4.

Формулација „Начин на који се обезбеђује јединствена примена закона од стране судова уређује се законом“ замењена је мање јасном формулацијом, као делом прве реченице Амандмана VI „... водећи рачуна о судској пракси“.

⁵ Видети више у тачки 5.

Таквом одредбом омогућено је да то питање буде уређено законом. „Судска пракса“ је још увек нејасан појам, пошто и даље постоји проблем који се тиче механизма којим би се постигла уједначена примена права. Према европским стандардима, уједначеност треба постићи на основу одлука судова више инстанце. Те одлуке, међутим, не усклађују судске одлуке саме по себи (с обзиром на то да ће неусклађене одлуке и даље постојати и важити), већ би требало да усмере судске одлуке које ће бити убудуће доношене. Биро ССЈЕ остаје при мишљењу да би најбоље било у целости избрисати део наведене реченице, као што је указао у Мишљењу Бироа ССЈЕ ССЈЕ-ВУ(2018)4.

Сличан проблем постоји и у погледу Амандмана XI став 2. (Врховни суд Србије): *Врховни суд Србије обезбеђује једнаку примену права од стране судова.* Овај предлог дозвољава могућност за увођење „механизма“ за уједначавање судских одлука у каснијој фази. Из тог разлога је од највеће важности да препорука Бироа ССЈЕ буде поштована или тако што ће бити брисан став 2. Амандмана XI или тако што ће он бити формулисан тако да гласи: *Врховни суд Србије обезбеђује једнаку примену права од стране судова путем својих пресуда.*⁶

Решење прописано у Амандману IV став 4. омогућава вансудску контролу судских одлука, имајући у виду да Уставни суд Србије није судски орган. Ова одредба ствара могућност да Уставни суд Србије поступа као судски орган без прављења разлике између преиспитивања судских одлука од стране надлежног суда (као судског органа) и од стране Уставног суда Србије.

Амандман VII – Услови за избор судија – омогућава политички утицај на први избор за судију прописујући услове које мора испунити лице које се први пут бира за судију. Један од тих услова је да лице које се први пут бира за судију може бити изабрано само ако је завршило обуку у Правосудној академији. То омогућава Академији да у пракси врши претходни одабир будућих судија, које ће потом ВСС само формално именовати. Овакво решење је забрињавајуће с обзиром на то да се чини да је статус Правосудне академије такав да не јемчи њену независност (већина чланова њених органа нису судије; 9 судија и тужилаца и 11 чланова који не долазе из правосуђа). Амандманом XIII од октобра 2018 (није постојао у ранијим верзијама) прописано је да је Правосудна академија самостална институција која обучава судије, јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца, као и кандидате за те функције, и да врши друге послове одређене законом, као и да састав органа управљања Правосудне академије одражава састав Високог савета судства и Високог савета тужилаца.

Имајући у виду горенаведено, Биро ССЈЕ је мишљења да би управљање поступком избора кандидата за правосудне функције који би требало да прођу кроз обуку у Правосудној академији, као и контрола над тим поступком, требало да буде у надлежности ВСС. На тај начин би се у довољној мери очувало начело по којем

⁶ У Извештају о скринингу ЕУ за Србију наведено је да уједначеност судске праксе треба да се побољша судским средствима (поједностављењем правосуђа, основима за изјављивање правних лекова и електронским приступом базама података), стр. 27.

судије треба да буду именоване након поступка надметања на основу заслуга и од стране тела које испуњава услове из стандарда Савета Европе⁷.

3. Разрешење

3. А.

Амандман VIII од октобра 2018 Сталност судијске функције: *Судијска функција је стална и траје од избора за судију док судија не наврши радни век.*

Пре навршења радног века судији престаје функција ако сам то затражи, ако трајно изгуби радну способност за вршење судијске функције, ако му престане држављанство Републике Србије или ако буде разрешен.

Судија се разрешава ако буде осуђен за кривично дело на казну затвора од најмање шест месеци или ако је у дисциплинском поступку утврђено да је учинио тежак дисциплински прекршај који, према оцени Високог савета судства, озбиљно штети угледу судијске функције или поверењу јавности у судове.

Судија може бити разрешен и због нестручности, ако у значајном броју предмета евидентно не испуњава мерила успешности прописана законом, чије испуњавање оцењује Високи савет судства.

Против одлуке Високог савета судства о престанку функције, судија и председник суда имају право на жалбу Уставном суду, која искључује право на уставну жалбу.

3. Б

У погледу „кривичног дела“, тешко је разумети и оправдати да разрешење аутоматски произлази из осуде. Довољно је рећи да би чак и условна осуда за саобраћајну незгоду (што се може догодити било коме) неизбежно водила разрешењу судије. Било би боље додати формулацију по којој се *судија разрешава ако буде осуђен за кривично дело учињено са умишљајем или за кривично дело које га чини недостојним за обављање функције*. Наравно, све под условом да свака од наведених ствари буде утврђена у одговарајућем поступку.

Минимални захтеви се односе на то да би основи за разрешење требало да се наведу у Уставу. У Уставу би требало навести и да ће поступак за утврђивање испуњености тих услова бити уређен законом.⁸

5. У погледу Високог савета судства

5. А

⁷ Видети Препоруку CM/Rec(2010)12 Комитета министара државама чланицама о судијама: независност, делотворности и одговорности, ст. 46.: „Орган који доноси одлуке о избору и каријери судија требало би да буде независан од извршне и законодавне власти. У циљу гарантовања независности тог органа, најмање половину његових чланова требало би да чине судије које су изабрале њихове колеге“.

⁸ Видети Европски суд за људска права (ЕСЉП) *Oleksandr Volkov v. Ukraine, Application no. 21722/11, FINAL 27/05/2013, para 185.*

Амандман XIII од октобра 2018 Високи савет судства и Надлежност Високог савета судства: *Високи савет судства је самосталан и независан државни орган који јемчи самосталност и независност судова и судија, председника судова и судија поротника тако што одлучује о питањима положаја судија, председника судова и судија поротника одређеним Уставом и законом.*

Високи савет судства бира председника Врховног суда Србије и председнике осталих судова и одлучује о престанку њихове функције, бира судије и судије поротнике и одлучује о престанку њихове функције, прикупља статистичке податке од значаја за рад судија, вреднује рад судија, председника судова и судијских помоћника, одлучује о премештају и упућивању судија, именује и разрешава чланове дисциплинских органа, одређује потребан број судија и судија поротника, предлаже буџетска средства за рад Високог савета судства и за рад судова у питањима из његове надлежности у складу са законом и самостално располаже тим средствима и одлучује о другим питањима положаја судија, председника судова и судија поротника одређеним законом.

Овим амандманом замењује се назив члана 151. и члан 151. Устава Републике Србије.

Амандман XIV од октобра 2018 Састав Високог савета судства: *Високи савет судства чини десет чланова: пет судија које бирају судије и пет истакнутих правника које бира Народна скупштина. Као истакнути правник сматра се дипломирани правник који има најмање десет година одговарајућег радног искуства одређеног законом и који се доказао стручним радом и ужива лични углед.*

Народна скупштина бира пет чланова Високог савета судства на предлог надлежног одбора Народне скупштине после јавног конкурса гласовима две трећине свих народних посланика, у року од 20 дана од пријема предлога.

Надлежни одбор Народне скупштине дужан је да Народној скупштини предложи двоструко више кандидата од броја чланова који се бирају.

Ако Народна скупштине не изабере свих пет чланова у року, преостале чланове, после истека наредних десет дана бира, између свих кандидата који испуњавају услове за избор, комисија коју чине председник Народне скупштине, председник Уставног суда, председник Врховног суда Србије, Врховни јавни тужилац Србије и Заштитник грађана, већином гласова.

При избору судија у Високи савет судства води се рачуна о равномерној заступљености судова.

Председници судова не могу бити бирани у Високи савет судства.

Амандман XVI од октобра 2018 Председник и потпредседник Високог савета судства: *Високи савет судства има председника и потпредседника.*

Председника Високог савета судства бира Високи савет судства међу члановима који су судије, а потпредседника међу члановима који нису судије, на пет година.

Овим амандманом замењује се назив члана 154. и члан 154. Устава Републике Србије.

Амандман XVII од октобра 2018. Рад и одлучивање Високог савета судства: *Високи савет судства доноси одлуке гласовима најмање шест чланова Високог савета судства.*

Члановима Високог савета судства престаје мандат ако Високи савет судства не донесе одлуку у року од 60 дана од дана када је први пут одлучивао о предлогу буџетских средстава, о доношењу прописа, поводом предлога у вези са избором или престанком функције судија и председника судова и у другим законом одређеним питањима. Престанак мандата утврђује председник Народне скупштине. Против одлуке председника Народне скупштине је дозвољена жалба Уставном суду, која искључује право на уставну жалбу.

Високи савет судства дужан је да своје одлуке образложи и јавно објави, а да одлуке о избору судија, председника судова, судија поротника и о престанку њихових функција, о премештају и упућивању судија и о именовању и разрешењу чланова дисциплинских органа доноси на основу мерила која су утврђена у складу са законом и у законом уређеном поступку.

Овим амандманом замењује се назив члана 155. и члан 155⁹. Устава Републике Србије: „... може бити изабран из редова осталих истакнутих правника, професора универзитета са одређеним искуством у струци, или угледних грађана“.

5. Б

У погледу надлежности и састава ВСС¹⁰

Будући чланови судског савета, било судије или несудије, не би требало да буду активни политичари, чланови парламента, извршне власти или управе. Ово значи да ни шеф државе, ако је председник владе, нити један министар, не могу бити чланови судског савета. Амандман XVI не садржи одредбу која би то забранила.

⁹ У оригиналном тексту Мишљења на енглеском језику је, услед пропуста ССЈЕ, у тексту овог амандмана стајало да се замењује назив члана 151. и члан 151, што није у сагласности са Амандманом XVII од октобра 2018, у ком стоји исто као што је наведено у тексту.

¹⁰ У двадесет и две земље постоје савети судства који су чланови Европске мреже судских савета (ENCJ). Представници извршне и/или законодавне власти су чланови савета само у Хрватској (2 од 11), Француској (2 од 22), Италији (1 од 15), Летонији (2 од 15), на Малти (1 од 10) и у Румунији (1 од 19). Судије су у мањини само у саветима у Данској, Француској и Португалу. Судије чине половину чланова савета у Белгији (22 од 44) и Словачкој (9 од 18). У половини земаља (11), судије су у већини, било на основу тога што имају већину гласова у саветима са парним бројем чланова (Малта, Холандија) или на основу тога што су стварно у већини (Бугарска, Хрватска, Ирска, Италија, Летонија, Румунија, Словенија, Шпанија). Савет Енглеске и Велса чини 29 чланова од којих су 28 судије. У шест земаља и територија, савете чине само судије – у Грчкој, на Кипру, у Литванији, Мађарској, Северној Ирској и Шкотској.

Иако Амандман XIII – Надлежност Високог Савета судства – у надлежност ВСС ставља и одлучивање о упућивању судија, он не одређује услове за такво упућивање, нити одређује колико ће оно трајати, као ни правне лекове који се могу изјавити против такве одлуке (за разлику од важећег Устава – члан 150. став 1, који не дозвољава такву могућност без сагласности судије).

Поменути амандман у значајној мери **ограничава обим надлежности ВСС**, што је „прикривено“ тиме што се на уставни ниво подижу одређене належаности које свакако не би требало помињати у Уставу (нпр. прикупљање статистичких података). За разлику од важећег Устава, ВСС не обезбеђује самосталност и независност судства и судија, већ је само јемчи. Важећи Устав (члан 154) садржи списак надлежности ВСС; међутим, јасно је да такав списак није *numerus clausus*, с обзиром на то да завршна формулација „врши и друге послове одређене законом“ оставља могућност да се број и врсте надлежности ВСС прошире законима. Очигледан пример за овакву ситуацију је прописан чланом 70. Закона о уређењу судова, којим се Савету изричито поверава обавеза/право да утврђује *опште смернице за унутрашње уређење судова* или члан 13. Закона о Високом савету судства који ВСС поверава бројне надлежности.

Насупрот томе, завршна одредба Амандмана XIII ограничава се на друга питања положаја судија, председника судова и судија поротника одређеним законом. Неизбежна последица тога јесте да би се свака законска одредба којом би се Савету поверила надлежност која није наведена у амандману и која се не односи на положај судија, председника судова и судија поротника требало сматрати неуставном.

У погледу састава ВСС, полазна основа би била да се обезбеди његова независност. Забрињавајуће је да би половина чланова ВСС врло вероватно била група повезаних истомишљеника чије је мишљење у складу са жељама тренутне владе. То отвара бројна претходно наведена питања у вези са избором несудијских чланова и разрешењем свих чланова ВСС.

Узимајући у обзир тренутни састав ВСС (пет чланова судија и пет чланова несудија), једна страна би лако могла довести до „пат-позиције“, нарочито због тога што је за доношење било које одлуке потребно шест гласова. Насупрот ризику да се нешто тако догоди, престанак мандата члановима ВСС ако ВСС не донесе одлуку у року од 60 дана не би требало да постоји као могућност, јер би се ВСС у том случају тешко могао сматрати заштитником независности судства. Према томе, продужетак рока се не може посматрати као довољно средство. Повећање броја чланова-судија које бирају судије и прописивање непарног броја чланова би било најповољније решење, пошто би у највећој мери утицало на независност судства. Вредно је помена да је „обезбеђивање независности“ био општи циљ анализе / реформе Устава као и да Народна скупштина нема никакву улогу у процесу избора, или да је њена улога само деклараторне природе. Штавише, требало би да постоји и решење да једног од чланова несудија бира адвокатска комора или један од правних факултета, што би утицај „парламентарне већине“ на састав ВСС такође свело на минимум.

Амандманом XVI уклоњена је одредба која је прописивала да се председник ВСС бира из редова чланова несудија, у складу са предлогом из Мишљења Бироа ССЈЕ ССЈЕ-ВU(2018)4. Избор председника из реда судија је добро решење.

Остављена је одредба амандмана по којој председници судова не могу бити чланови ВСС.

Запажање Бироа ССЈЕ у погледу броја чланова ВСС и даље важи, пошто је у Амандманима од октобра 2018. задржано решење о десет чланова.

Сва запажања у вези са престанком мандата свим члановима ВСС и даље важе.

Запажања Бироа ССЈЕ у вези са гаранцијама независности чланова ВСС и даље важе из следећих посебних разлога:

1. Избор пет чланова из реда истакнутих правника је потпуно у надлежности Народне скупштине, прецизније, у надлежности петочлане комисије. Однос чланова и владе не јемчи њихову независност (како је изнад објашњено у тачки 1).
2. Ово решење не гарантује да ће запажање из Мишљења Бироа ССЈЕ ССЈЕ-ВU(2018)4 бити поштовано у погледу именовања „активних политичара, чланова парламента, извршне власти или управе. Ово значи да ни шеф државе, ако је председник владе, нити један министар, не могу бити чланови судског савета“.

Одредбе о непреместивости судија, као једној од гаранција њихове независности, нису довољно дефинисане. Амандманом XIII – Надлежност Високог савета судства – као једна од надлежности ВСС прописано је и одлучивање о упућивању судија, али, за разлику од одредаба које уређују премештај (Амандман IX, ст. 2., 3. и 4.), не дефинише услове за такво упућивање, колико ће оно трајати, као ни правне лекове који се могу изјавити против такве одлуке (за разлику од важећег Устава – члан 150. ст. 1, који не дозвољава такву могућност без сагласности судије).